

УДК 37.091.12:373.2:159.9

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.27>**Юлія ТУБИЧКО**

старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», вул. Ніщинського, 1, м. Одеса, Україна, 65000
ORCID: 0000-0002-6569-8564

Бібліографічний опис статті: Тубичко, Ю. (2025). Методика формування психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців до роботи в закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 194–199, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.27>

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

У статті розкрито теоретико-методологічні засади формування психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців до роботи в закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання та представлена методика її формування. Методологічна база дослідження включала теоретичний аналіз наукових джерел, педагогічні експерименти та комплексну діагностику готовності студентів. В ході дослідження використовувались анкетування, тести на соціальний інтелект, спостереження та аналіз виконання практичних завдань; визначено ключові критерії готовності: сформованість соціального інтелекту, обізнаність з інклюзивною освітньою діяльністю, наявність професійно важливих знань і умінь, розвиток емоційно-вольових якостей. Розроблено і представлено комплексну річну методику формування психолого-педагогічної готовності, що поєднує лекційні заняття, практичні тренінги, рольові ігри, метод кейсів, семінари та активну участь студентів у роботі інклюзивних закладів дошкільної освіти; емоційно-вольові якості розвивались через вправи на саморегуляцію, управління стресом, релаксаційні методики та техніки емоційної стійкості. Обґрунтовано систему критеріїв і рівнів готовності майбутніх педагогів, що дозволяє оцінювати професійні компетентності та емоційно-вольові ресурси диференційовано. Отримані результати довели, що після впровадження розробленої методики в експериментальній групі значно зросла частка студентів з високим рівнем психолого-педагогічної готовності до роботи в закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання, тоді як у контрольній групі суттєвих змін не відбулося. Результати підтверджують ефективність методики та її практичну значущість для підготовки майбутніх фахівців до роботи в умовах інклюзивної дошкільної освіти і можуть бути використані в освітніх програмах для підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців.

Ключові слова: психолого-педагогічна готовність, інклюзивна освіта, дошкільна освіта, методика підготовки фахівців, професійні компетентності.

Yulia TUBICHKO

Senior Lecturer at the Department of Family and Special Pedagogy and Psychology, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, Nischynskoho str., 1, Odesa, Ukraine, 65000

ORCID: 0000-0002-6569-8564

To cite this article: Tubichko, Yu. (2025). Metodyka formuvannya psykholoho-pedahohichnoyi hotovnosti maybutnikh fakhivtsiv do roboty v zakladakh doshkil'noyi osvity z inklyuzyvnoyu formoyu navchannya [Methodology for developing the psychological and pedagogical readiness of future specialists to work in inclusive preschool education institutions]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 194–199, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.27>

METHODOLOGY FOR DEVELOPING THE PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL READINESS OF FUTURE SPECIALISTS TO WORK IN INCLUSIVE PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

The article reveals the theoretical and methodological foundations for developing the psychological and pedagogical readiness of future specialists to work in inclusive preschool education institutions and presents a methodology for its formation. The methodological basis of the study included a theoretical analysis of scientific sources, pedagogical experiments, and comprehensive diagnostics of students' readiness. The study employed surveys, social intelligence

tests, observation, and analysis of practical task performance; key readiness criteria were identified: the development of social intelligence, awareness of inclusive educational practices, possession of professionally significant knowledge and skills, and the development of emotional-volitional qualities. A comprehensive one-year methodology for developing psychological and pedagogical readiness was designed, combining lectures, practical training, role-playing games, case-method teaching, seminars, and active student participation in the work of inclusive preschool institutions. Emotional-volitional qualities were developed through exercises in self-regulation, stress management, relaxation techniques, and emotional resilience practices. The study substantiated a system of criteria and levels of readiness, allowing for differentiated assessment of professional competencies and emotional-volitional resources of future educators. The results demonstrated that after implementing the developed methodology, the experimental group showed a significant increase in the level of psychological and pedagogical readiness for work in inclusive preschool education, with a higher proportion of students achieving a high level of readiness, whereas no significant changes occurred in the control group. The findings confirm the effectiveness of the methodology and its practical significance for preparing future specialists to work in inclusive preschool settings. They can be applied in educational programs to enhance the professional competencies of future educators.

Key words: psychological and pedagogical readiness, inclusive education, preschool education, specialist training methodology, professional competencies.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням кількості дітей із різними порушеннями розвитку та поведінки під впливом біогенних, соціогенних і психогенних факторів. У традиційній системі освіти такі діти навчалися переважно в спеціальних закладах, вдома або в школах-інтернатах, що не забезпечувало належного рівня соціалізації та розвитку. Сучасні дослідження (Н. Заєркова, А. Колупаєва та ін.) свідчать, що ефективна освіта та соціальна інтеграція можливі лише в умовах інклюзивного навчання, яке гарантує право кожної дитини на якісну освіту незалежно від фізичних, інтелектуальних чи соціальних особливостей та сприяє формуванню толерантності й взаєморозуміння в суспільстві (Заєркова, 2016; Колупаєва, 2016).

Водночас, як наголошують науковці (С. Вітвицька, Н. Гузій, О. Кучерук, С. Мирнова та ін.) актуальною залишається проблема недостатньої підготовки майбутніх педагогів до роботи в інклюзивному середовищі (Вітвицька, 2019). Більшість студентів педагогічних спеціальностей не мають достатнього рівня психолого-педагогічної готовності, що включає знання особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами (ООП), уміння добирати адекватні методи навчання та взаємодіяти з батьками й фахівцями мультидисциплінарної команди (Кучерук, 2019). Недостатній рівень такої готовності ускладнює професійну діяльність педагогів і знижує ефективність освітнього процесу (Гузій, 2013). Все це зумовлює потребу розробки та апробації науково обґрунтованої методики формування психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців до роботи в інклюзивних закладах дошкільної освіти, що підвищить

якість підготовки педагогів і ефективність освітнього процесу для дітей з ООП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження базується на психолого-педагогічних теоріях (Б. Блум, В. Засенко, А. Колупаєва) щодо розвитку особистості в умовах навчання (Колупаєва, 2016); дослідженнях (С. Вітвицька, І. Малишевська, О. Мартинчук), присвячених питанням психологічної готовності до професійної діяльності (Вітвицька, 2019; Малишевська, 2018); концепціях (В. Андрущенко, С. Вітвицька) щодо особистісного й професійного становлення (Андрущенко, 2017; Вітвицька, 2019).

У вітчизняному науковому дискурсі проблема формування психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців до роботи в інклюзивних закладах дошкільної освіти посідає центральне місце. Узагальнення праць С. Вітвицької, Н. Гузій, О. Кучерук дозволило конкретизувати структурну модель готовності як багатовимірну систему з когнітивним, практичним, мотиваційним, емоційно-вольовим та соціальним компонентами (Гузій, 2013). Це підкреслює, що професійна готовність передбачає не лише знання про специфіку професії, а й здатність застосовувати їх у практичних ситуаціях, підтримувану внутрішньою мотивацією, емоційною стійкістю та комунікативними навичками (Вітвицька, 2019; Кучерук, 2019). Сучасний стан проблеми свідчить про перехід від описових моделей готовності до компетентнісних рамок, релевантних інклюзивній дошкільній освіті, що слугує орієнтиром для оновлення змісту підготовки, організації практик та розвитку рефлексивної підтримки майбутніх фахівців.

Мета дослідження: вивчення теоретико-методологічних засад формування психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців до роботи в умовах інклюзивної дошкільної освіти, а також розроблення й експериментальну перевірку методики підвищення рівня такої готовності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наукових підходах (В. Андрущенко, А. Педорич, С. Миронова та ін.) готовність педагога розглядається як інтегративне утворення, що поєднує знання, уміння, установки й особистісні якості, необхідні для ефективної роботи в інклюзивному середовищі (Андрущенко, 2017). Компоненти готовності, за А. Педорич, мають прикладний вимір для інклюзивних ЗДО: когнітивний – знання норм інклюзивного середовища, індивідуалізації та адаптації освітнього процесу; практичний – уміння розробляти розвиваючо-корекційні завдання, застосовувати диференційовані методики та працювати в команді; мотиваційний – прийняття цінностей інклюзії; емоційно-вольовий – стресостійкість і відповідальне прийняття рішень у складних ситуаціях; соціальний – ефективна взаємодія з батьками, колегами та фахівцями супроводу, дотримання етичних стандартів (Педорич, 2018).

Готовність охоплює психологічний і педагогічний аспекти, проявляючись у здатності розуміти та підтримувати дітей з ООП, застосовувати адаптивні методики, володіти спеціальними комунікативними навичками та дотримуватися етичних норм (Потапкіна, 2015).

У цьому контексті А. Колупаєва підкреслює, що створення інклюзивного середовища передбачає доброзичливу й підтримуючу атмосферу, де всі діти почуваються прийнятими й захищеними. Особливо важливо, щоб діти з нормативним розвитком розуміли та підтримували однолітків з ООП. Досягти цього можна через спільні ігри, проєкти та заняття, які сприяють інтеграції, розвитку емпатії, толерантності та соціальних навичок у всіх дітей. Реалізація цих принципів безпосередньо визначає специфіку роботи фахівця в інклюзивному ЗДО, де кожен елемент діяльності спрямований на забезпечення рівних можливостей і всебічний розвиток дітей (Колупаєва, 2016).

С. Миронова наголошує, що специфіка роботи фахівця в інклюзивному ЗДО включає: 1) розробку та реалізацію індивідуаль-

них освітніх і корекційних планів для дітей з ООП і диференційованих завдань для дітей з нормо-типовим розвитком; 2) модифікацію ресурсів і завдань під потреби кожної дитини, забезпечуючи рівні можливості через групову діяльність; 3) формування соціальних навичок: співпраця, комунікація, вирішення конфліктів через колективні ігри та заняття; 4) підвищення самооцінки та впевненості у всіх дітей шляхом створення умов для успішного виконання завдань; 5) виховання толерантності, емпатії та поваги до різноманітності; 6) впровадження корекційних програм для подолання труднощів у мовленні, моторики та когнітивних функцій у дітей з ООП; 7) регулярний моніторинг прогресу та корекція програм відповідно до досягнень дітей; 8) формування інклюзивної культури, де всі діти відчують себе частиною колективу (Миронова, 2016).

Отже, робота фахівців в інклюзивному ЗДО спрямована на інтеграцію дітей з різними потребами в єдине освітнє середовище, що потребує професійної підготовки, координації та постійного вдосконалення методик. Саме це підкреслює важливість формування психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців, адже її наявність забезпечує ефективне застосування зазначених методів і практик.

Узагальнено психолого-педагогічна готовність майбутніх фахівців до роботи в інклюзивних ЗДО розглядається як система знань, умінь, мотивацій та особистісних якостей, що забезпечують комплексний освітній, корекційний і соціальний вплив на дитину з ООП, підтримку її батьків та ефективну взаємодію в команді. Саме ці компоненти стали основою для розробки методики вдосконалення підготовки майбутніх педагогів.

У процесі теоретичного обґрунтування було визначено діагностичний інструментарій та особливості його використання для вивчення психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців до роботи в умовах інклюзивних ЗДО. Експеримент проводився на факультеті дошкільної педагогіки та психології ДЗ «ПНПУ ім. К. Д. Ушинського» за участю 30 здобувачів 2–3 курсів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», учасники були поділені на експериментальну та контрольну групи по 15 осіб.

Констатувальний етап включав: анкетування здобувачів щодо самооцінки готовності та розу-

міння інклюзії; аналіз результатів навчальної й практичної діяльності; розв'язання педагогічних ситуацій; виконання серії діагностичних тестів. Аналіз програм підготовки засвідчив недостатнє висвітлення питань інклюзії, особливо щодо командної взаємодії, співпраці з батьками та створення підтримуючого освітнього середовища. У процесі аналізу педагогічних ситуацій здобувачам пропонувалося переглянути відео з практики інклюзивних ЗДО та визначити ефективність застосованих методів, особливості поведінки дітей з ООП і шляхи вирішення проблем. Більшість студентів правильно ідентифікували сутність проблемних ситуацій, проте не змогли надати чітких рекомендацій.

Розроблена діагностична програма для оцінки психолого-педагогічної готовності охоплювала методики вивчення особистісних, мотиваційних, вольових компонентів, а також рівня толерантності, соціального інтелекту та емпатії. Результати тестування, анкетування та аналізу навчальної діяльності дали змогу визначити критерії сформованості готовності: розвиток соціального інтелекту; обізнаність з особливостями інклюзивної освіти; наявність професійних знань і вмінь; сформованість емоційно-вольових якостей. За цими критеріями респонденти були розподілені на три рівні готовності: високий, середній і низький.

Отримані результати дозволили систематизувати рівні психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців до роботи в інклюзивному середовищі ЗДО та визначити напрями, що потребують розвитку. Загалом стан готовності виявився незадовільним: високий рівень продемонстрували лише 7% студентів ЕГ і 13% КГ; більшість перебували на середньому рівні (53% ЕГ, 47% КГ); низький рівень зафіксовано у 40% обох груп. Аналіз показав недостатність знань щодо інклюзивної освіти й методики роботи з дітьми з ООП, відсутність практичного досвіду, труднощі у розпізнаванні соціальних та емоційних сигналів дітей. Майже 40% студентів мали низьку мотивацію до роботи з дітьми з ООП, а 57% продемонстрували недостатню готовність до співпраці й командної взаємодії. Ці результати зумовили необхідність розробки та впровадження методики вдосконалення психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців у процесі підготовки бакалаврів спеціальності «Дошкільна

освіта» на факультеті дошкільної педагогіки та психології ДЗ «ПНПУ ім. К. Д. Ушинського».

Експериментальна методика була спрямована на підвищення рівня психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців до роботи в інклюзивних ЗДО та охоплювала чотири напрями: 1) розвиток соціального інтелекту; 2) обізнаності з особливостями інклюзивної освіти; 3) професійних знань і вмінь; 4) емоційно-вольових якостей. Методика реалізовувалась упродовж одного навчального року та передбачала роботу проблемної групи з питань інклюзії, лекційні й практичні заняття, тренінги, семінари та активне залучення студентів до практики в інклюзивних закладах. Соціальний інтелект розвивався через тренінги взаємодії, рольові ігри та аналіз кейсів, що відображали типові ситуації роботи з дітьми з ООП, колегами й батьками. Обізнаність з інклюзивною освітою забезпечувалася лекціями та семінарами з фахових дисциплін, ознайомленням із законодавством, методиками роботи, індивідуалізацією навчання; додатково використовувались консультації практиків, онлайн-ресурси та спеціальна література. Професійні знання й уміння формувались у процесі практичних занять і педагогічної практики: здобувачі виконували завдання з діагностики, адаптації освітнього процесу, корекційної роботи, взаємодії з батьками, брали участь у розробці індивідуальних траєкторій розвитку та дидактичних матеріалів. Емоційно-вольові якості розвивались через вправи на саморегуляцію, управління стресом, релаксаційні методики та техніки емоційної стійкості. Комплексне застосування тренінгів, рольових ігор, методу кейсів та практичних завдань сприяло системному підвищенню психолого-педагогічної готовності студентів до роботи в умовах інклюзивної дошкільної освіти.

У системі формування психолого-педагогічної готовності значне місце займали групові тренінги соціальної взаємодії, що сприяли розвитку навичок активного слухання, емпатії, управління конфліктами, комунікативних стратегій, а також умінь співпраці з учасниками освітнього процесу, зокрема дітьми з ООП. Принципи тренінгової роботи включали: активність і творчу позицію учасників, партнерське спілкування, акцент на актуальних подіях («тут і тепер»), персоніфікацію висловлювань, увагу

до почуттів, самодіагностику, варіативність та трансформацію професійного образу світу. Це забезпечувало практичну спрямованість занять і можливість адаптації програми під конкретні потреби студентів. Методи тренінгу: 1) групові дискусії – стимулювали обмін досвідом та аналіз практичних проблем інклюзивної освіти; 2) рольові ігри – дозволяли відпрацювати взаємодію з дітьми та батьками у змодельованих ситуаціях; 3) метод кейсів – забезпечував аналіз реальних педагогічних випадків та пошук оптимальних рішень; 4) психогімнастика – розвивала емоційну виразність і сприяла згуртованості групи. Тематика тренінгів була різноплановою, а заняття проводилися раз на два тижні, що забезпечувало системність і поступовий розвиток професійних компетентностей майбутніх педагогів. Основні теми включали: 1) розвиток емпатії та емоційної чутливості; 2) ефективна комунікація в команді; 3) розвиток соціального інтелекту; 4) адаптація до стресових ситуацій; 5) співпраця з батьками дітей з ООП.

Впроваджена система тренінгів забезпечила поєднання теоретичної підготовки з практичним досвідом, що сприяло комплексному розвитку професійно важливих знань, умінь та особистісних якостей. Використання групових форм роботи й активних методів дозволило ефективно формувати основні компоненти психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців та підвищувати їхню здатність до успішної діяльності в інклюзивних закладах дошкільної освіти.

Порівняння результатів показало суттєві позитивні зміни у здобувачів ЕГ: після впровадження методики низький рівень психолого-педагогічної готовності зник (раніше – 40%), натомість 53% досягли високого рівня (до експерименту – лише

7%), решта – середнього. У КГ істотних змін не зафіксовано. Учасники експерименту засвоїли адаптивні методики роботи з дітьми з ООП, отримали практичні навички розробки індивідуальних програм і проведення корекційних занять, стали більш толерантними, впевненими, здатними до співпраці з батьками та колегами, що підвищує їх готовність до ефективної роботи в інклюзивному середовищі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Впроваджена методика формування психолого-педагогічної готовності майбутніх фахівців до роботи в закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання, що поєднувала лекції, практичні заняття, тренінги, рольові ігри та кейс-аналіз, сприяла комплексному розвитку соціального інтелекту, професійних знань, умінь та емоційно-вольових якостей здобувачів, підвищивши їх готовність до роботи в інклюзивному середовищі. У експериментальній групі високий рівень готовності зріс з 7% до 53%, зник низький рівень, покращилася здатність до адаптивної взаємодії з дітьми, батьками та колегами, тоді як у контрольній групі суттєвих змін не зафіксовано. Перспективи подальших досліджень полягають у вдосконаленні та диференціації методик підготовки з урахуванням специфіки різних категорій ООП, створенні системи довгострокового моніторингу ефективності підготовки та впливу компетентностей на якість інклюзивного освітнього процесу, впровадженні цифрових ресурсів і симуляційних платформ для практичної підготовки, а також дослідженні взаємозв'язку психолого-педагогічної готовності студентів із рівнем соціальної інтеграції та успішності дітей у інклюзивному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко В., Горбунова Л., Зязюн Л. Філософські засади трансформації вищої освіти в Україні на початку ХХІ століття: монографія. Київ : Педагогічна думка, 2017. 352 с.
2. Вітвицька С. С. Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів: монографія. Житомир: Вид. О.О. Євенок, 2019. 304 с.
3. Гузій Н. В. Професійна підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до педагогічної творчості в контексті тенденцій розвитку сучасної дошкільної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2013. № 44. С. 308–314.
4. Заєркова Н. В., Трейтак А. О. Інклюзивна освіта від А до Я : poradnik для педагогів і батьків. Київ: Слово, 2016. 68 с.
5. Колупасва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта : від основ до практики : монографія. Київ: ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
6. Кучерук О. С., Бойчук Ю. Д. Професіограма вчителя інклюзивної школи. *Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців* : Матеріали І Міжнар.наук.-практ. конф. студ. та молод. Учених (Україна, м. Суми, 25–26 квіт. 2019 р.). Суми, 2019. С. 42–48.

7. Малишевська І. А. Теоретико-методичні основи підготовки фахівців психолого-педагогічного профілю до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.03. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені М. Ярмаченка, 2018. 523 с.
8. Миронова С. П. Реалії та перспективи забезпечення інклюзивної освіти фахівцями. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 32. Ч. 2. С. 5–10.
9. Педорич А. До питання готовності педагогів до інклюзивної освіти *Освітлогія*. 2018. № 7. С. 101-107.
10. Потапкіна Л. В. Готовність до професійної діяльності як психолого-педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Педагогічні науки. 2015. № 1. С. 198–207.

REFERENCES:

1. Andrushchenko, V., Gorbunova, L., & Zyazyun, L. (2017). *Filosof's'ki zasady transformatsiyi vyshchoyi osvity v Ukraini na pochatku XXI stolittya [Philosophical principles of the transformation of higher education in Ukraine at the beginning of the 21st century]*. Kyiv: Pedagogical thought (in Ukrainian).
2. Vitvytska, S. S. (2019). *Modelyuvannya profesiyanoi pidhotovky fakhivtsiv v umovakh yevrointehratsiynykh protsesiv [Modeling professional training of specialists in the context of European integration processes]*. Zhytomyr: Publishing house O.O. Evenok (in Ukrainian).
3. Guziy, N. V. (2013). Profesiyina pidhotovka maybutnikh vykhovateliv doshkil'nykh navchal'nykh zakladiv do pedahohichnoyi tvorchosti v konteksti tendentsiy rozvytku suchasnoyi doshkil'noyi osvity [Professional training of future educators of preschool educational institutions for pedagogical creativity in the context of trends in the development of modern preschool education]. *Psykhologo-pedahohichni problemy sil's'koyi shkoly – Psychological and pedagogical problems of rural schools*, 44, 308–314 (in Ukrainian).
4. Zaerkova, N. V., & Treytyak, A. O. (2016). *Inklyuzyvna osvita vid A do YA : poradnyk dlya pedahohiv i bat'kiv [Inclusive education from A to Z: a guide for teachers and parents]*. Kyiv: Slovo (in Ukrainian).
5. Kolupaeva, A. A., & Taranchenko, O. M. (2016). *Inklyuzyvna osvita : vid osnov do praktyky [Inclusive education: from basics to practice]*. Kyiv: ATOPOL LLC (in Ukrainian).
6. Kucheruk, O. S., & Boychuk, Yu. D. (2019). Profesiograma vchytelya inklyuzyvnoyi shkoly [Professional profile of an inclusive school teacher]. *Korektsiyna ta inklyuzyvna osvita ochyma molodykh naukotsiv – Correctional and inclusive education through the eyes of young scientists: Materials of the 1st International Scientific and Practical Conference of Students and Young Scientists*. (pp. 42–48). Sumy (in Ukrainian).
7. Malyshevska, I.A. (2018). Teoretyko-metodychni osnovy pidhotovky fakhivtsiv psykhologo-pedahohichnoho profilu do roboty v umovakh inkliuzyvnoho osvitnoho seredovyscha [Theoretical and methodological foundations of training specialists in psychological and pedagogical profile for work in inclusive educational environment]. *Doctor's thesis*. Kyiv: Instytut spetsialnoi pedahohiky i psykhologii imeni M. Yarmachenka (in Ukrainian).
8. Myronova, S.P. (2016). Realii ta perspektyvy zabezpechennia inkliuzyvnoi osvity fakhivtsiamy [Realities and prospects of providing inclusive education by specialists]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Dragomanova – Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University*. Series 19: Correctional pedagogy and special psychology, 32 (2), 5–10 (in Ukrainian).
9. Pedorych, A. (2018). Do pytannia hotovnosti pedahohiv do inkliuzyvnoi osvity [On the issue of teachers' readiness for inclusive education]. *Osvitohiia – Osvitology*, 7, 101–107 (in Ukrainian).
10. Potapkina, L.V. (2015). Hotovnist do profesiinoi diialnosti yak psykhologo-pedahohichna problema [Readiness for professional activity as a psychological and pedagogical problem]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Series: Pedagogical sciences, 1, 198–207 (in Ukrainian).

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.08.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.09.2025
 Дата публікації: 03.11.2025